

Єдинак О. О.

студентка 5-го курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»

РОЛЬ АДВОКАТА ПРИ ДОКАЗУВАННІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Важливим принципом у кримінальному провадженні є принцип змагальності, що забезпечується участю адвоката-захисника. Його діяльність, в першу чергу, направлена на збирання доказів, які виправдовують підозрюваного чи обвинуваченого.

Предмет доказування у кримінальному провадженні для захисника залежить від конкретної ситуації, що має місце, та тактики його дій. Без збирання власних доказів захисник не може аналізувати суперечності в провадженні, виявляти неповноту, однобічність, неприпустимість зібраних стороною обвинувачення доказів, висувати виправдувальні версії (Удовиченко В. А. Предмет і межі доказування захисником у кримінальному провадженні України // Науковий вісник Херсонського державного університету. - 2014. - Вип. 6-1. - Том 4. - С. 148).

На стадії досудового розслідування прерогативою залишається діяльність державних органів, які виконують функцію кримінального переслідування. Це пов'язано, в першу чергу, з можливістю стороною обвинувачення задіяти різноманітні матеріальні, технічні, організаційні ресурси, що забезпечує високий ступінь обґрунтування своєї позиції.

Участь захисника на стадії досудового розслідування є обмеженою у просторово-часовому вимірі, оскільки згідно передбаченій КПК України моделі досудового розслідування захист набуває конкретної процесуальної форми лише після повідомлення особи про підозру або після затримання її за підозрою у вчиненні злочину. При цьому законодавством не передбачено конкретного строку повідомлення про підозру, крім випадку затримання уповноваженою службовою особою у порядку ст. 208 КПК України. На практиці досить розповсюдженою є ситуація, коли особі повідомляється про підозру наприкінці досудового розслідування, а згодом складається обвинувальний акт і направляється до суду. У таких випадках можливості захисника мінімізовано до моменту набуття особою статусу підозрюваного, що погіршує можливість забезпечення прав та законних інтересів особи, щодо якої фактично здійснюється досудове розслідування (Трофименко В. М. Особливості участі захисника в доказуванні в кримінальному провадженні: деякі теоретико-прикладні аспекти // Науковий вісник Ужгородського національного університету. - 2015. - Вип. 33. - Том 2. - С. 166).

Відповідно до КПК 2012 року захисник є активним учасником процесу доказування, оскільки він не лише може бути присутній при проведенні слідчих дій, а й наділений правом самостійно збирати докази, які мають значення для кримінального провадження.

Згідно ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» адвокат уповноважений збирати відомості про факти, що можуть бути використані як докази, у встановленому законом порядку запитувати, отримувати і вилучати речі, документи, їх копії, ознайомлюватися з ними та опитувати осіб, за їх згодою. Окрім того, за змістом ч. 3 ст. 93 КПК України сторона захисту, потерпілий можуть збирати докази шляхом витребування та отримання висновків

експертів, висновків ревізій, актів перевірок, ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій, а також шляхом здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів. Це слід розцінювати як вагомий, поступальний крок законодавця в сторону укріплення засад змагальності судового процесу (Білічак О. Проблеми участі захисника у збиранні доказів на досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень // Национальный юридический журнал: теория и практика. - 2014. - № 3. - С. 210).

Проте існує проблема у реалізації захисником повноважень у частині проведення та організації негласних слідчих (розшукових) дій, адже КПК України не регламентує порядок ініціювання проведення вказаних дій. В даному випадку наявне порушення принципу процесуальної рівності сторін.

Повертаючись до проблеми реалізації на стадії досудового розслідування повноважень захисника, слід відмітити, що визначене ч. 3 ст. 93 КПК України право збирати докази шляхом провадження «інших дій», окрім інших засобів, передбачених законодавством, забезпечує можливість залучення для збирання доказів на стороні захисту приватних детективів, детективних бюро та агенцій, але це питання залишається не врегульованим на законодавчому рівні (Білічак О. Проблеми участі захисника у збиранні доказів на досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень // Национальный юридический журнал: теория и практика. - 2014. - № 3. - С. 211).

Можна зробити висновок, що КПК України закріплює ряд положень, які позитивно сприяють реалізації завдань захисту у кримінальному провадженні. Діє принцип змагальності, хоча на стадії досудового розслідування він не реалізується повною мірою. Необхідним є подальше удосконалення правової регламентації порядку участі захисника у процесі доказування. Зокрема, потребує вирішення питання щодо ініціювання стороною захисту проведення негласних слідчих (розшукових) дій та можливості отримання доказів шляхом залучення приватних детективів, детективних бюро чи агенцій.